

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 6 frt — kr.
félévre . . . 3 „ — „
negyedévre . . . 1 „ 50 „
Egy szám ára: 12 kr. o. é.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hivatal: Pozsony, Konventutcza 6 sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 7 kr.,
többször közölve 5 kr.
Bélyegdíj: külön 30 kr.

Tartalom: Észrevételek. (Hollas Dániel.) — Értesítők. (Markusovszky Sámuel.) — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Észrevételek

a „zsinati előmunkálatok“-ra.

Valami homályos sejtelmem van ugyan arról, hogy az a zsinatot előkészítő irodalom már talán „sok is a jóból;“ de mivelhogy a tárgy végre mégis annyira fontos s oly nagyon általános érdekű; mint-hogy a zsinat sikeres és a közszükségnek megfelelő munkálkodását egyedül az evangélikus, jól formulázott és kellő figyelemben tartandó közvélemény biztosítja csupán; a közvélemény pedig nemcsak a nagy-tudományu zsinati bizottságok munkálataiból, hanem a nagy közönség lehetőleg szabatos, de mindenek felett őszinte nézet nyilvánításából is alakul: én nemcsak, hogy a sűrű czikkeztést nem kárhoztatom, a több rendbeli egyházi lapok t. szerkesztőit pedig nem tudom eléggé magasztalni azért, hogy lapjaikat ezen, még legalább egy évig napirenden maradó tárgy megvitatásának készséggel megnyitják; hanem egyszersmind arra is bátor vagyok kérni, hogy ezen én igénytelen észrevételeimnek is legyen szives nagy. Szerkesztő barátom helyet szorítani.

Igyekezni fogok lehetőleg röviden írni, azt azonban mégsem ígérem, hogy hely szűke miatt azon észrevételeimből, melyeket előterjeszteni szükségeseznek tartok, bár csak a kevésbbé fontosakat is lealkudni hajlandó leszek. Valamennyi esperesség zsinati bizottságokat választott, hogy az ő munkálataik által a századéves fontos cselekményhez ő is kellő súlylyal hozzájárulhasson: mondja el a maga nézetét kiki nyiltan, őszintén, hogy ama bizottságok tigerszerető és véleményadásra kétségen kívül leg-hivatottabb tagjai akár látókörtük szélesbítésére, akár pedig azonos nézeteik támogatására szemelvényeket szedhessenek belőlök, — itt is igaz lévén a köz-mondás: „több szem többet lát.“

Az én észrevételeim „A magyarhoni ágost. hitv. evangélikusok zsinata számára tárgyalási alapul készült

előmunkálatokra“ általánosak és a részletekre kiterjedők.

Ezen előmunkálatok szerkesztője, kiváló tiszteletünkben álló egyetemes főjegyzőnk Győry Elek úr azt mondja hozzájuk írott előszavában: (7. lap, utolsó bekezdés.) „Az 1870 óta lefolyt idő s az ezen idő alatt az egyházi rendezés körül kifejtett tevékenység eredménye megérlelte lassankint a meggyőződést, hogy nem czélszerű a legközelebbi zsinat működését egyházunk kül- és beléletének minden nyilvánulására kiterjeszteni nemcsak azért, mivel ekkép igen nagy terjedelmű és ennél-fogva számtalan meddő vitára is alkalmat nyújtó lenne az anyag; hanem azért is, mivel ekkép igen hosszúra nyulnék s túlságos megterhelhetetlenné válna a zsinat, stb.“ s az irányadó körökben megérlelődött ezen meggyőződés, különösen ha az már elfogadott elv volna, egészen alkalmas volna minden, az elő-munkálatok pontjai között elő nem forduló javaslat, óhajítás, sőt bármely, már tovább alig halasztható intézkedés visszautasítására, „a meghatározandó szervek működése,“ vagy végre „az esetleg később tartandó zsinat elé leendő utalására.“ Pedig hát vannak egyházi életünknek oly szükségletei, melyek „egy-házunk kül- és beléletének minden nyilvánulásai“ rovatába nem sorozandók, de azért az „előmunkálatok“ pontjai között sem foglalnak helyet.

Az egyház törvényhozó testületének, a zsinatnak első rendű feladata ugyan magát az egyházat, a hívők seregét ellátni világos, könnyen alkalmazható törvényekkel; első kötelessége gondoskodnia arról, hogy az egyház kormányzásában a kellő rend, fegyelem és igazságszolgáltatás meglegyen; hogy szabadságát és függetlenségét bármely oldalról jövő megtámadás ellen egyesült erővel tudja védelmezni; hogy saját hitelvei szerint való felvirágzásának feltételeit és eszközeit módja legyen megtartani és gyarapítani s hogy fékezni tudja azokat, a kik szolgálatában állanak s túlkapásaikkal mégis merényleteket tesznek akár

Értesítők

evang. középiskoláink 1889/90-iki iskolai évi működéséről.

(Folytatás.)

anyagi, akár szellemi javai ellen. De ha ez az első és fő feladat, akkor a második mindenesetre hasonlatos ehhez, az t. i. hogy az egyház lelkipásztorai, tanárai és tanítói az egyház szolgálatában feláldozott erőikért, családjaikkal együtt, halálukig illő, tisztes megélhetéssel legyenek megjutalmazva.

Minden egészséges szervezettű társulat, mihelyest saját létfeltételeinek szabályait megírta, utána mindjárt azt állapítja meg, milyen minősítéssel bíró emberekre bizza ügyeinek vezetését, mit biz rájuk, mit követel tőlük, de egyszersmind mivel jutalmazza meg fáradozásukat s hogyan gondoskodik az ő és családjaik jövőjéről. Így tesz maga az állam is, midőn a fizetési minimumok és fokozatok törvényszerű biztosításával s a nyugdíj-intézetek életbeléptetésével, segélyezésével és szigorú ellenőrzésével tisztviselőiről, azok rokkantjairól, családjaik, özvegyeik és árváik fenntartásáról lehetőleg gondoskodik. Cselekszi pedig azt azért, mert tudja, hogy a sebesen haladó kor túlszárnyalta a „nobile officium“ patriarkhális idejét, — s tudja azt, hogy midőn tisztviselőiről gondoskodik, közvetve saját javát is előmozdítja.

Evangélikus egyházunkban is sok dolog nem úgy van már, mint volt régen, s ez különösen a fizetési viszonyoknál tapasztalható leginkább. A hivek és lelki vezéreik közötti családi viszony máig sem igen veszített jellegéből; de azért jövedelmeik tekintetében mégsem volna tanácsos ezeket még tovább is amazok kegyére és készségére utalni; ama, különben teljesen igazságos, de nem annyira keresztényies elv: „do, ut des; facio, ut facies,“ oly mély gyökeret vert immár hiveink szívébe és elméjébe, hogy a jószívű adakozás többé nem kíván rovatot a lelkesi jövedelem jegyzékében. Ha még ezekhez azt vesszük figyelembe, hogy az egyes készfizetési ágak minőségtekintetében mindenkor vitára és magyarázatra, — beszédési pontosság és biztonság tekintetében pedig igen gyakran aggodalomra adnak okot: — nem lehet csodálkozni, hogy a papoknak és tanítóknak panaszaiik minduntalan megújulnak.

Ezen ügyet nem vette fel az „Előmunkálat“ a tartandó zsinat tárgyai közé, — a zsinati bizottság csak a megmondhatója, hogy miért? — s azért az én első általános észrevételem ellene abban áll, hogy az „Előmunkálat“ egyoldalú. Hajlékot épít a nyáj számára, hogy a zápor elől az alá menekülhessen, — de a pástort a csurgó alatt hagyja. Törvénnyel biztosítja az egyház ékes rendjét és szabadságát, de annak őreit és munkálóit, egészségben és betegségben, ifjan és öregben, magánosan vagy családjaikkal odaengedi az esélyeknek. Jó, hogy kánont nem adhat az egyház szolgáira abból a közmondásból: „segíts magadon, az Isten is megsegít!“

Második általános észrevételem az egyház-kormányzat egy tervezett új szervére, az esp. és kerül. presbyteriumra vonatkozik.

Holles Dániel.

9. A késmárki ág. hitv. evang. kerületi lyceum 1889/90. tanévi értesítője. Közli Scholcz Frigyes igazgató. Bevezetéskül közölve van folytatólag a késmárki ág. hitv. ev. kerületi lyceum története és pedig: a késmárki főtanoda, mint kerületi lyceum 1839 óta, — a késmárki főtanoda, mint kerületi nyolczosztályú főgymnasium 1852 óta, a késmárkitanoda újra kerületi lyceum történelmi czimét vette fel 1861-ben. Irta Palcsó István. Ezután következik az intézet dicsőült nagy jötevőjének Jóny Tivadarnak emlékezete, ki a késmárki lyceumnak nagyszerű könyvtárát és 240,000 frtra menő összeget hagyományozott. Hálából az intézet a boldogult hamvai fölé díszes gúlát emelt, mely 1889. decz. 17-én avattatott fel. Az ez alkalommal mondott emlékbeszéd Scholcz Frigyesről, és Zvarinyi Sándor tanár alkalmi ódája bizonyosságot tesznek az ünnepély emelkedettségéről. Az értesítő az intézet egy másik jötevőjének az emlékezetét is megújítja, ez Rajner János György, ki 1871-ben 10.000 frtot hagyományozott a lyceumnak oly feltétel alatt, hogy ezen összeg tantum alterumra szaporíttatván, kamatjainak fele a tanári fizetés emelésére, a másik fele szorgalomdíjakra fordíttassék. A végrendeletileg meghatározott összeg már felszaporodván, kamatai a jövő évtől fogva folyósíttatnak. Ezen alapítványból az intézet 16—17 ösztöndíjat lesz képes szegény tanulóknak kiosztani. Az összefüggés okáért itt megemlíttjük még az értesítőnek egy másik helyén olvasható amaz örvendetes tényt, hogy a lyceumi alapok 400,000 frtra rugnak. A tanári kar 13 tagból és 3 hitoktatóból áll. A tanítás az evang. egyetemes egyház tanterve nyomán haladt, de a német nyelv már az I-ső és II-ik osztályban is taníttatott heti 3—3 órában. Más tantárgyakból is a tantervtől eltérőleg, hol több, hol kevesebb heti óraszám vétetett fel. A tanulók száma volt 401, ezek között ág. ev. hitvallású 176. Az ifjusági egyesületek közül a magyar önképzőkörnek 46 tagja volt, megülte márczius 15-ikét. A német önképzőkör 48 taggal alakult meg, az év folyamán 21 rendes és 1 záróülés tartatott. Könyvtára 397 kötetből áll. Ezekon kívül volt gyorsíró kör 25, vívőkör 51, zeneegylet 8, dalkör 16 taggal. Alumneumba járt 94, convictusba 139 tanuló. Alumneumi ebédért fizettetett 16 frt, convictusi ebéd- és vacsoráért 61 frt. egész évre. Ösztöndíjban 46 tanuló részesült. Írásbeli érettségi vizsgálatra 53 tanuló bocsáttatott.

10. A nyiregyházi ág. hitv. evang. főgymnasium XXVI-dik értesítője az 1889/90. iskolai évről. Közli Martinyi József igazgató. Bevezető értekezés: Szintügyi viszonyaink Bessenyei koráig. Porubszky Páltól. Az igazgató jelentése kegyeletes

emléket szentel Czékus István püspöknek, továbbá jelenti, hogy a tanári testület a VI- s VII-ik osztályokban a német nyelvi tanórák számát egygyel-egygyel megszorította a görög nyelv rovására, továbbá német nyelvű gyakorlati tanfolyamot is rendezett, hogy társalgás által a német szó jobban el-sajátíttassék. Az ifjusági egyesületek közül a Besse-nyei-körnek 59 tagja volt, 23 ülést tartott; a daloskör 22 taggal alakult meg. A „Filléregylet“ a gyámintézettel egyesülve 99 frt 76 krt. gyűjtött, mely jótékony czélokra fordított. A tanári könyvtár 133 kötetrel gyarapodott, az ifjusági könyvtár 373 műből áll. A természettani-, természetrajzi- és rajzszeretők meglehetősen gyarapodtak, úgy szintén a philologiai szertár is. Ősztöndíj, jutalom és egyéb segély czímén kiosztatott 1283 frt 19 kr. A tanítás az állami tanterv szerint történt, mert a tanintézet államsegélyben részesül. A tanárok száma 11 és 3 hitoktató. A tanári nyugdíjintézet tőkéje 389 frt. 88 kr. A tápintézet bevételei 5219 frt. 36 krt tesznek ki, a lefolyt tanévben 15 tanuló nyert benne ellátást; ebéd- és vacsoradíj egész tanévre 50 frt. A tanulók száma 285, ág. hitv. evangélikus 71. Érettségi vizsgálatra bocsátott 11, kik között 1 jeles, 4 jó, 5 elégséges eredménnyel állotta meg a vizsgálatot.

11. A pozsonyi ágostai hitvallású ev. lyceum értesítője az 1889/90-iki tanévről. Közzé teszi Michaelis Vilmos igazgató tanár. A bevezető közleményben Győrök Márton tanár folytatónak ismerteti a „Schimkóianum“-ban lévő római érme-ket Publius Helvius Pertinax-tól kezdve. A tanári személyzet 12 tagból, 3 hitoktatóból és 4 mellék-tanárból áll. A tanítás az egyetemes evang. egyház által megállapított tanterv szerint történt a heti tanóráknak egyes tárgyakkal némi restringálásával. A német nyelv tanítása a II-dik osztályban kezdődött heti 2 órával. Az „adatok az intézet történetéhez“ fájdalmas szívvel említik meg az egyház és iskola körül dús érdemekben megöszült két férfiúnak Dr. Geduly Lajos, dunáninni ág. hitv. ev. püspöknek, és Jeszenszky Józsefnek, a pozsonyi egyház másod-elnökének gyászos kimultát. A tanárok fizetését az iskolát fentartó egyház szabályozta és az ötödéves korpótlék behozatalát is a közel jövőben kilátásba helyezte. Az intézet könyvtára, természettani és természetrajzi muzeumai, páratlan éremgyűjteménye stb. hol vétel, hol ajándékozás útján tetemesen gyarapodtak. Az alumneumba 93 tanuló volt beírva, köztük 9 ingyenes. Élmezési díj 10 óra 44 frt; a kisebb díj, melyet ev. lelkészek, tanárok és tanítók fiai általán és azon evang. tanulók fizetnek, kik a nagyobb díjat már fizették, 28 frt. A szokásos supplicatio 825 frt 19 krt eredményezett, ezenkívül 236 frt 80 kr. adomány folyt be az alumneum javára. Kamatozó tőke 56,160 frt. A convictust 30 tanuló él-vezte; tőkéje 65,800 frt. A tanári nyugdíj-, özvegy-, árva-intézet 68017 frt 55 kr. tőkével bír. Ősztön-díjban 43 tanuló részesült. Az ifjusági önszegélyző intézet tanulók segélyezésére 442 frt 64 kr. fordít-

tott, 31 tanulót pedig a szükségelt tankönyvekkel látott el. Vagyona 6454 frt 79 kr. A magyar ön-képzőkörnek 149 tagja volt. Az év folyama alatt 25 ülést tartott és megünnepelte Márczius 15-ikét; könyvtára 43 kötetrel szaporodott. A német önképző-kör 16 taggal alakult meg és 18 ülést tartott. A tanulók száma volt 301, ezek közt ág. hitv. evang. 166. Érettségi vizsgálatot tett 20 tanuló, 1 jeles, 8 jó, 11 elégséges eredménnyel.

12. Értesítő a rozsnói államilag segélyezett ág. hitv. ev. kerületi főgymnasiumról az 1889/90-iki tanévben. Igazgató Hajcsi Sándor. Bevezető értekezés: a trópusok és figurák, Schuber Mátyás tanár-tól. A tanári kar 13 tagból és 2 hitoktatóból áll. A tanítás az állami gymnasiumi tanítás terve szerint folyt. A gyűjtemények, taneszközök, s a gymnasiumi könyvtár a normál költségvetésben e czimen foglalt fedezési összegből s a tudományos akadémia küldemé-nyeiből örvendetesen szaporodtak; tekintélyes ösz-szeg fordított tornaszerekre is. A tanulók száma a tanév végén 179 volt, ezek között ág. hitv. evangélikus 112. Érettségi vizsgálatra bocsátott 15 tanuló közül 2 jelesen, 4 jól, 9 egyszerűen érettnak nyilvánított, 1 ismétlésre utasított. A tápintézetben és convictusban 58 tanuló étkezett; a tápintézeti ellátási díj 38 frt, a convictusé 58 frt volt. A kiadások fedezésére supplicatio útján 643 frt 11 kr. folyt be. Ősztön-díjakban és egyéb segélyezésekben 59 tanuló részesült. A „Petőfi ifjusági önképzőkör“ 25 rendes ülést tartott, továbbá megünnepelte márczius 15-ikét és a tanév végén 1 évzáró díszülést tartott; rendes munkálkodása céljához képest pályadíjakat is tüzött ki és több folyóiratot is járatott.

13. A selmeczbányai ágost. hitv. ev. ker. lyceum értesítője az 1880—1890. tanévről. Közzé teszi Breznik János igazgató-tanár. A lyceum áll egy nyolcz osztályu főgymnasiumból és a főgym-násium V—VIII. osztályaival párhuzamosan combi-nált négyéves tanítóképző tanfolyamból. A „jelentés az 1889—90-ik tanévről,“ mint emlékezetre méltó eseményt jegyzi fel, az elmúlt iskolai év elejéről méltóságos és főtisztelendő (fájdalom, ma már megdicső-ült) dr. Szeberényi Gusztáv, bányai evang. egyház-kerületi püspök canonica visitatióját, mely látogatást jelentős ünneppé tette azon körülmény, hogy ugyanez alkalommal egyetemes egyházunk fel-ügyelője Prónay Dezső és az egyházkerületi felügyelő, Fabinyi Teofil is Selmecezen megjelentek és jelenlé-tükkel a lyceumot is megtisztelték. Továbbá fel-említi az évi jelentés, hogy a lyceum kormányozá-sával megbizott kerül. isk. tanács 6 évre ujonan meg-alakult. — A tanítás a magas kormánynyal kötött szerződésnél fogva az állam tantervéhez tartozott alkalmazkodni. A tanári személyzet 12 tagból, 6 hit-oktatóból és rendkívüli tanárból áll. A tanulók száma volt 254, kik között ág. hitv. evangélikus 194 volt. Érettségi vizsgálatot 27 tanuló tett, 2 jeles, 8 jó, 8 elégséges eredménnyel, 9 pedig három óra vissza-vettetett. A tanítóképzőben 24 tanuló volt. A tan-eszközök, könyv- és szertárak kedvezően gyarapod-

tak. Az alumneumban 162 tanuló láttatott el ebédrel és vacsorával évi 50 frt díjért, több tanulónak azonban a díj egy része, vagy egészen is elengedett. Supplicatióból 1313 frt. 14 kr. folyt be. Ösztöndíjban 57 tanuló részesült; a felvidéki közművelődési egyesülettől pedig több tanuló jutalomkönyvet kapott. A tanári gyámoló intézet tőkéje 22,000 forintot tesz. Az intézet pártfogói közül, az értesítő hálásan megemlékezik Eiben Józsefről, selmeczi róm. kath. polgárról, ki az evang. lyceumnak végrendeletileg 1000 frtot hagyományozott, ellenben az egyetemes evang. egyház 126 frtnyi segélyét, melyet a lyceumnak 1816 óta juttatott, ezentúl az intézettől megvonta, feleslegesnek tartva oly intézetet a maga részéről gyámolítani, mely államsegélyben részesül (!!).

— A lyceumi magyar önképző körnek 131 tagja volt. A kör egy alakuló, 25 rendes és 1 záró ülést tartott és megünnepelte márczius 15-dikét; könyvtára is szépen gyarapodott. A dalegyesületnek 94 tagja volt és két ízben jelent meg a nyilvánosság előtt. A Gusztáv Adolf-féle egyesületnek 116 tagja volt és 125 frt 50 krt gyűjtött, melyet protestáns célok előmozdítására fordított.

14. A dunántúli ág. hitv. evang. egyházkerületi s o p r o n i lyceum értesítője az 1889/90-iki tanévről. Közzé teszi Poszvek Sándor, lyceumi igazgató. Az első közlemény a soproni lyceumnak nyugalomba vonult, érdemekben gazdag igazgatójáról, Müllner Mátyásról szól, ki mögött 50 éves tanári mult áll és ki 30 évig volt a lyceum igazgatója. — A tanintézet áll: főgymnasiumból és bölcsészlet-theologiai intézetből, három tanfolyammal. A főgymnasium tanári kara 14 tagból áll. A tanítás az evang. egyetemes egyház tanterve szerint történt, de egyes tárgyaknál restringált heti óraszámmal, más tantárgy ismét több heti óraszámmal vétetett fel. A latin nyelv tanítása két osztályban az állami tanterv szerint történt, a többi osztályokban az egyetemes evang. egyház tanterve követtetett. A német nyelv tanítása a III-dik osztályban kezdődött. A lyceumi könyvtár kötetinek száma 24000. Az ifjusági „Magyar Társaság“ könyvtára 5935 kötetből áll. Ezekon kívül van az alsóbb osztályu tanulók számára magyar könyvtár 12,391, — és német könyvtár 1806 kötetel, mely utóbbit az egykori „német kör“ alapította. A physikai és természetrajzi szertárak is gyarapodtak. A tápintézetben 198 gymnasiumi tanuló élelmeztetett, 46-nak az élelmezési díj hol egészben, hol részben elengedett. Az élelmezési díj ebéd- és vacsoráért egész évre 40 frt. A mult évi supplicatio jövedelme 1051 frt. 78 krt tett. Az ösztöndíj-alapítványok 106,806 frtot tesznek ki, miből 550 frt. osztatott ki. A Deák-segélyző egyesület vagyona 5319 frt., hanem 30 frtos és öt 20 frtos ösztöndíjat oszt ki, és beteg tanulók gyógyszerári költségeit viseli. A tanári nyugdíj-alap vagyona 72,632 frt 11 kr. — Az ifjusági Magyar Társaság, mely ez évben fenállásának 100 éves fordulóját akarta megünnepelni, de közbejött akadályok miatt jövő évre halasztotta, 127 tagból állott. Ezenkívül volt az intézetben ifjusági olvasó-

kör, gyorsíró-kör, zenetársaság és ifjusági gyámintézet, mely különböző protestáns intézetek javára 97 frt. 65 krt gyűjtött. — A tanulók száma a főgymnasiumban volt 366, ezek között ág. hitv. evang. 298. Az 1889/90. tanévben érettségi vizsgát tettek: jelesen 2, jól 6, egyszerűen 17 tanuló. — A theologiai intézetnek 29 hallgatója volt.

15. A békési ágost. hitv. evang. egyházmegye patronátusa alatt álló szarvasi főgymnasium évi értesítője 1889/90-ről. Közzé teszi: Benka Gyula, igazgató-tanár. A bevezető értekezésben Benka Gyula igazgató nyomós paedagógiai érvekkel igazolja ama helyes eljárást, hogy „miért nem adnak ág. evang. gymnasiumaink évi értesítői az egyes osztályok tanulóinak tanulásbeli eredményéről elfogadott érdemjegyekben névszerinti részletes kimutatást?“ A főgymnasiumot, melynek V—VIII-dik osztályaival párhuzamosan combinált négyéves tanítóképzői tanfolyam is fenáll, egy főiskolai tanács kormányozza, mely vidéki, helybeli tagokkal és a tanári kar képviselőivel együtt 33 tagból áll. A működő tanárok száma 20, közöttük rendes tanár 11. A főgymnasiumi tanulók száma a tanév végén volt 377, köztük ág. ev. hitvallásu 196; a tanítóképző intézet négy évi folyamában 15 tanuló volt beírva. A tanítás az ág. ev. egyetemes gyűlés által megállapított tanítási tervzet szerint történt, melytől azonban eltérés történt annyiban, hogy „az ezen tanévet kínosan jellemző betegeskedése több tanárnak, oly személyi nehézségeket idézett föl, melyek némely tantárgyak heti óráinak megszorítását, vagy megapasztását tették elkerülhetlenné.“ A német nyelv tanítása már az első osztályban kezdődött heti 2 órával. A tanuló ifjuság egyesületei közül a „dalos körnek“ 80, az önképző körnek 138, a zenekarnak 12 tagja volt, minden egyesület szorgalmasan működött és nyilvánosan is fellépett. Francia nyelvet tanult 28, gyorsírást 34, rajzolás és festést 23 tanuló. A könyvtár és egyéb taneszközök tetemesen gyarapodtak. Alumneumba 156 tanuló járt. A legmagasabb alumneumi évi díj 50 frt, ezenkívül 30 s 15 frt. Supplicatióból 1458 frt 21 kr. folyt be. Érettségi vizsgálatra 34 tanuló jelentkezett. Szóbeli vizsgálatot állott 21 tanuló, és pedig 5 jeles, 8 jó, 8 elégséges eredménnyel. Ösztöndíjak- és jutalomdíjakban 44 tanuló részesült. A tanári fizetés javított és a folyó 1890-től számítva 1400 frtra fokoztatott, ha t. i. a tanintézet a kilátásba helyezett államsegélyt megkapja.

(Vége következik.)

Markusovszky Sámuel.

B E L F Ö L D.

Bányakerületi gyűlés. A f. évi bányakerületi gyűlés október hó 2-án vette kezdetét a szokásos előértekezlettel. Azt, ki 18 év óta összejöveteleink középpontját képezte, ki körül oly szívesen csoportosultunk, Szeberényi Gusztáv püspökünket, hiába keresték szemeink, s az árvaság ezen tudata nyomottá tette a hangulatot. Helyét, Ő Nagy-

méltósága Fabiny Teofil felügyelő úr oldalán, kezdve a konferenciától nt. Belohorszky Gábor püspök-helyettes foglalta el. A nyilvános konferencián kívül tartottak az esperességi felügyelők és esperesek a püspök-választás ügyében bizalmas értekezletet is.

A gyűlés első napján, október hó 3-án mindenk előtt a kegyelet adóját róvtuk le. Nagy számban — oly, különösen a világiak részéről is látogatott ker. gyűlést régen nem láttam — összegyülekeztünk az Úr házában. Az oltári szertartást végezte Händel Vilmos ker. jegyző; egy megható s mesterileg előadott karének után szónokolt Sárkány Samu pilisi lelkész, Baruch III. 1. alapján arról értekezvén keresetlen egyszerűséggel, de átható melegséggel: *Hogyan lesz a mi gyászunk méltó a megboldogulthoz s hozzánk élőkhöz?* Az első részben méltatta a boldogultnak érdemeit, a másodikban pedig buzdított minket az egyház iránti szeretetének követésére.

A gyűlést Fabiny Ó excellentiája megnyitván hosszabb beszédben meleg szavakkal emlékezett meg boldogult püspökünkről s általában egyházunknak ez évi hármasszűréséről. A három püspök emléke, első helyen a magunkénak, — jegyzőkönyvileg megörökítettetni s a családhoz külön részvét-irat elküldése, határozatlik. — Évközben esperességi felügyelői tisztokról lemondtak Huszágh Dán. zólyomi és Beniczky Gyula nógrádi; helyeiket elfoglalták Laszkáry Gyula Nógrádban és Csipkay Károly Zólyomban. Ezeket, valamint a jelenlevő egyetemes felügyelőt szívesen üdvözli a világi elnök, kihez lelkes „éljen”-nel csatlakozik az egész gyűlés. — A gyászbeszéd kinyomattatik.

A megszokott kimerítő érdekes évi értesítőt ez egyszer nélkülöznünk kellett; a püspök-helyettes — többhöz hiányozván a szükségét anyag — csak azt olvasta fel, a mit a látogatási jkvben készen talált: a tavalyi év szeptember havában Selmec-Hodrusbányán végzett látogatásról szóló jelentést, s ebben még egyszer a boldogult püspök szólt hozzánk.

A püspök-választás november 2-ra, a reformáció-ünnepre tüzetett ki, a szavazatok november 12-ig küldendők az esp. hivatalokhoz. — A különféle bizottságok kiküldésével s az egyet. gyűlésre kiküldöttek névjegyzékének összeállításával, a selmeci lyceumi igazgató jelentésének s több más jelentések meghallgatásával az első nap tárgysorozata ki volt meritve d. u. 1 órakor.

Másnap, október hó 4-én hitelesítettven a megelőző nap jkve, a felügyelő úr mindenk előtt megemlékezett Ó Felségének a legalkotmányosabb király nevenapjáról, ki irányunkban is nem csak megtartani, de megtartatni is óhajtja a törvényeket. A kifejezett jó kívánatokat a gyűlés állva hallgatta s éljennel pecsételte meg. Azután Áchim Ádám, az alsó népisk. bizottság elnöke betérjeszti, első izben a két tankerület egyesített jelentését a népiskolákról.

A beérkezett miniszteri rendeletek előterjesztésénél érdekes felszólalásokat hallottunk az elkeresztelésekre vonatkozóan, Zsilinszky Mihály, Pulszky Ágost, Ivánka Imre, Szontágh Pál, Thébusz János és Veres József uraktól. Midőn az első bizalmat indítványoz a cultus-miniszternek s a többiek hangoztatják, hogy nincs okunk oly nagyon örvendezni, mert hisz csak a törvény végrehajtásáról van

szó, addig az utolsó a felküldendő feliratban annak óhajt kifejezést adni, hogy az, a mi történt, csak minimuma annak, a minek a kormány részéről történnie kellett volna, hisz ily rendeletre még az elbérálásokra s illetéktelen eltemetésekre vonatkozólag volna szükségünk. Zsilinszky indítványa elfogadtatott.

A zsinat ügyében Veres József zsinati bizottság alakítását indítványozza, mi el nem fogadtatik; pedig valljuk meg magunknak, hogy épen a bányakerület meglehetősen készületlenül megy a zsinatra. Az egyetemes zsinati bizottság javaslatai a brassói s bánáti esperesség s a theol. akadémia képviseltetésére nézve elfogadtatnak; a nógrádi esperesség kívánsága, hogy 46 egyháza után 6 képviselője legyen, ajánlatni fog.

A számvizsgáló bizottság azon javaslata, hogy a cathedraticum-agentionale az országos népszámlálás alapján 10 évről 10 évre helyesbítették, határozattá emeltetik.

Vasárnap, október 5-e a gyámintézetnek volt szánva. Szónokolt a főthi testvér Kemény Ödön Gal. VI. 7—10. alapján. Gondosan kidolgozott beszédjét hévvel mondta el; témája volt: *Mi buzdít(son) minket a jókedvű adakozásra?* 1. A segélyre szorultak nagy száma, 2. seregünk kicsisége, 3. Isten jóvoltának szemlélése. — Az elnöki jelentésből örömmel értesültünk arról, hogy az esperességek, egyet kivéve, mind többet gyűjtöttek, mint tavaly, azért 4000 frttal többet is oszthattunk el; igaz, hogy az adakozók közt ott van a békési Tabitha, özv. Kvacsa Jánosné 1000 frttal. A Luther-társaság meg fog kerestetni, hogy arczképét és életrajzát a jövő évi naptárban közölje. Gyűjtöttünk 4051 frtot, eloszthattunk 786 frtot. Ezen összegből jutott 8 egyháznak 60, 9 egyháznak 30 frtjával. A 400 frtos adományra Ujpest, a nagy szeretet-adományra Szécsény fog ajánlatni. Az alapszabályok módosítására vonatkozó javaslatot, hogy a Leopoldianum jövedelmének egy része a leánynevelő intézetekre fordítassék, elfogadtuk.

Október 6-án folytatottatott s befejeztetett a közgyűlés. A jegyzőkönyv hitelesítése után elővétellett a leánynevelő intézet ügye, mely ismét új fordulatot vett. Báró Podmaniczky Géza pestmegyei esperességi felügyelő úr a kerület figyelmét az aszói Podmaniczky-kastélyra fordította, mely mostani tulajdonosától 36000 frton volna megszerezhető. Hogy megszerzését a kerületnek megkönnyítse, gyűjtést kezdett meg, mely eddig a Podmaniczkyak, Prónayak, Radvánszkyak, Szontágh Pál úr s Aszód városa részéről már 12000 frtot eredményezett s nagyságos Földváry Mihály pestmegyei alispán úr kilátásba helyezte, hogy Pestmegye közönsége sem fog elzárkózni ezen cél előmozdítása elől. Minden bizonynyal, őszinte hálaikat érdemlik meg ezen nagylelkű ajánlatok; én mindaz által úgy látom a dolgot, hogy, ha az egész vételár is összehozatnék gyűjtés útján, az épület átalakítása, berendezése, évi tatarozása s a tanárok fizetése stb. a kerületre elviselhetlen terhet hártana. S mi történjék azután, ha az épület meg lesz, a kerület sok ezeret bele is fektetett — s nem lesz növendék?! Akár a selmeci, akár az orosházi ajánlat elfogadása a kerületet ily risico elé nem állítaná. Az aláírt összegek hálás tudomásul vétettek, az ügy az esperességekhez szállítottatott le s az egyetemnek is be fog jelenteni.

A Baldácsiánumból kapott több egyház 85, több lelkész 50 frtjával s több özvegy közt 200 frt osztott el. A Székácsiánum 2 lelkésznek 230, a Zsedényiánum 10 tanítónak 1000, a Pohliánum 27 papözvegynek 560 frtot juttatott.

A kerületi segélyző intézet nem várt gyarapodása örvendetes tudomásul szolgált; a segélyzettek jutaléka 63 frtről 70-re emeltetett; az alapszabályok átdolgozása elhatározottatott.

Soká foglalkoztattak minket a felfolyamodások, különösen az egyházi adózásra vonatkozók. Zsilinszky Mihály esperességi felügyelő úr indítványa, hogy ezen kérdésnek elvi megvitatása és eldöntése céljából bizottság küldessék ki, tekintettel a következő zsinatra, nem fogadtatott el; pedig hiába fázunk tőle; végre is bele kell mennünk, mert ezen felfolyamodások évről-évre fognak szaporodni. Arról van t. i. szó: helyben fekvő birtokkal bíró, de más helységben lakó egyháztag megadóztatható-e? s mily mértékben birtoka után azon egyházban, melynek gondozását nem élvezi?

A theologiai akadémia tanárainak fizetési alapjához hajlandók az egyházak részint offertoriumokkal, részint fix összegekkel hozzájárulni, noha oly hangok is hallatszottak: egyesítsük a theol. intézeteket s akkor becsületesen lehet majd a tanárokat fizetni.

Mikor az idő már 2-felé járt, — pedig 9 óta tanácskoztunk — előállott Zsilinszky Mihály esperességi felügyelő úr egy a mi egyházalkotmányunkba nehezen beilleszthető indítvánnyal, hogy t. i. a püspökök a parochiális gondoktól és teendőktől mentessenek fel. Szontágh Pál úr ellene nyilatkozott; az eszme tanulmányozásul ajánltatott a kerületnek.

S most már a felügyelő úr berekeszthette a gyűlést 4 napi szorgalmas munka után; a részvét és érdeklődés, mint már régen nem, mindvégig tartott. Szétoszlottunk az elnökség éltetésével. Nem sokára ismét találkozunk a püspökiktató gyűlésen, tán decemberben.

Az Úr áldása legyen munkánkon!

R.

*

A bánáti ág. hitv. ev. esperesség rendes évi közgyűlése.

(I.) Esperességünk idei közgyűlése, mely f. év szeptember hó 25. és 26. napjain Temesvárott tartatott, lelkes s lélekemelő mozzanatokban gazdag voltánál fogva felejthetetlen kedves emlékü marad esperességünk történetében. Esperességi felügyelőnk, méltóságos báró Ambrózy Béla 20 éves esperességi felügyelői fényes működése jubileumának ünnepelése; az egyházmegye hazafias iránya s adminisztrációjának páratlan pontossága s szabályszerűsége tekintetében halhatatlan érdemeket szerzett jeles főesperesünk, nagytiszt. Kramár Béla püspökjelöltül történt egyhangú kikiáltása; alesperesünk, nagytiszt. Bujkovszky Gusztáv mintaszerű, érdemdús lelkészi működése 25-ik évfordulójának Lajosfalván f. év november hó 2-án végbemenő ünnepélyére vonatkozó előkészületek megtétele, — ezek azon kiváló mozzanatok, melyek az esperesség közérzetét visszatükröző, az igaz érdem előtt meghajló nemes lelkesedése eklatáns nyilvánulásaként a gyűlésezésnek, — adminisztratívonalis több fontos jelentőségű tanácskozási tárgyai közepe — kellemes fűszerezői, fénypontjai, koronái valának.

Az esperességi gyűlés lefolyásáról egyébként — bővebben — a következőket jelenthetem:

Szeptember hó 25-én reggel a szokásos, offertoriummal egybekötött istentiszteletre gyűltünk, Jeszenszky Ignác nagykikindai lelkésztársunk minden tekintetben kitűnően sikerült épületes szónoklatát hallgattuk meg s ugyan ő általa Urunk szent vacsorájában részesítettünk. A délelőtti folyamán még gyámintézeti s nyugdíjintézeti ülés tartatott. Amaz, ntiszt. főesperesünk elnöklete alatt, ki beszámolt a befolyt s ez uttal is tekintélyes összeget képviselő adományokról; megállapítá a segélyzés végett ajánlólag felterjesztendő egyházak kérvényének sorrendjét, melyek között a segélyzésre méltókul, illetve ajánlottakul találjuk a bánáti missiót, az orsovai, nagy-kikindai, török-becsei, lugosi, sándorfalvi s hertelendyfalvi egyházakat; — a választás alá eső egyházkerületi gyámintézeti elnöki tisztségre megejtett szavazáskor az ülés összes tagjai egyhangú szavazatát ntiszt. Sárkány Sámuel nyerte el. A nyugdíjintézeti ülésen, ntiszt. Kernúch Adolf elnöklete alatt, ennek a szóban levő intézet örvendetes gyarapodását feltüntető, élvezettel hallgatott jelentése után, határozat hozatott a nyugdíj élvezők illetményének jövőben az eddigi évi 80—100 frtről 120 frtra való felemelése iránt; el lett továbbá határozva, hogy az esp. nyugdíjintézet tisztviselőinek választása az eddigi 3 évi időtartam helyett 6 évre szólólag eszközöltessék, hogy választásuk az esperesség általános tisztújításával egyidőben s egyforma időtartamra essék s. a. t. A délutáni órákban az esperességi gyűlést megelőzőleg tartatni szokott értekezletre, ntiszt. főesperesünk nagyvárosi helyzetéhez méltó díszes lakása tágas társalgó termébe gyűltünk, hogy ott az esperesi közgyűlés főbb tárgyainak előleges megbeszélése s azokat illetőleg nagyobb tájékozottság szerzése által, az azok iránti tanácskozásra kellően előkészüljünk. A mily üdvös az ily értekezlet tartása, oly megbecsülhetlen haszonnal járna gyűlésezésünk correct s lehetőleg gyors menetére, ha az előadói rendszert is meghonosítanók gyűléseinken. Az eszme ez iránt meg is van már pendítve. Vajha mielőbb valósulva is látnók!

Az esperességi gyűlés tulajdonképeni napján, szept. hó 26-án reggel — a közgyűlés napirendjére kitűzött ügyek tárgyalását megelőzőleg, — mindenekelőtt küldöttség választott jubiláns esp. felügyelőnk méltóságos Ambrózy Béla bárónak az esp. gyűlésre való meghívása iránt, mely küldöttség tagjai tek. Balázs Pál orsovai m. kir. erdőmester s egyházfelügyelő, ntiszt. Bujkovszky Gusztáv, Jeszenszky Nándor és Zvarinyi Emil valának. Megjelenvén a daliás termetű s díszmagyar öltözetével mindenki figyelmét magára vont, köztiszteletben álló jubiláns a gyűlés színhelyén, az érkezését fogadó viharos éljenzés csillapulta után, ntiszt. Kernúch Adolf esp. főjegyző remek kidolgozású, nagy hatással előadott következő üdvözlő beszédet intézte hozzá:

Méltóságos Báró,

Szeretve tisztelt esperességi Felügyelő Urunk!

A folyó év, 20-ik évfordulója annak, hogy a bánáti ág. hitv. ev. esperesség azon szerencsében részesült, hogy felügyelőjéül, világi elnökéül megnyerhette Méltóságodat.

Midőn ennek alkalmából, egyházmegyénk, vezéreltetve az öröm és hála, a szeretet és ragaszkodás érzelmeitől, a

legmélyebb tisztelettel bemutatni bátorodik őszinte, szívből fakadó üdvözlését: mindenek előtt alázattal kérjük, méltóztassék kegyesen megengedni, hogy Méltóságodat kiváló értelemben a mienknek nevezhessük.

Mert Méltóságod nem egyedül a mienk. A mintagazdasági ipar, mint annak egyik fáradhatlan előharcosát, a humanismus, mint az országos vörös-kereszt-egylet önfeláldozó elnökét, a politikai élet, mint Temes megye elsőrendű közigazgatási bizottsági tagját — és maga a haza is, mint egyik kimagasló törvényhozó tagját és honatyát — szintén a magukéinak reclamálják Méltóságodat.

Ugyde a bánati ág. hitv. ev. esperesség is oly szerencsés, hogy büszkeséggel hangoztathatja ezt. S e feletti legbensőbb örömeinket hálás kegyeletté fokozza azon körülmény, hogy ez egyházmegye, Méltóságodnak fényes nevéé és az ev. egyház javán szeretettel csüngő családtagjaiból számíthatta eddigi összes felügyelőit, kiknek bölcseséggel és áldozatkészséggel párosult önfeláldozó vezérletében gyökeredzik ezen egyházmegyének nemcsak keletkezése, hanem félszázadot meghaladó egész fejlődése és jelenlegi biztató állapota is.

Am, igazolja állításunkat egy futólagos visszapillantás egyházmegyénk önállóságának 54 éves multjára.

Az alakulás éveiben, azon 12 egyházközségnek, mely megalapította a bánati esperességnek önállóságát, meg kelle mindenekelőtt küzdenie a kezdet nehézségeivel. S midőn ennek daczára, boldog emlékezetű báró. id. Ambrózy Lajos, Ó Méltóságának áldozatkészsége és fáradalmat nem ismert buzgalma folytán, oda felettek az esperesség viszonyai, hogy már 1847-ben egy saját reálgymnasiummal is ékeskedheték: csakhamar következett egy időszak, melyben nem csak egész hazánk felett beborult az ég, de az egyházban is „sötét és nagy volt az éjszaka, melyben csillagainkat sem láthatánk.“ — A kivételes állapot ez idejében, mint egyébutt, úgy kivált e szörványos egyházmegyében, a gyülekezetek pásztorai és előljárói pusztába vetett remetéknél érzék magukat. Ámde e remeték sorsa és vágyai felett gondosan őrködött a „remetei kastély,“ mely falai közé gyűjté őket nem egyszer, midőn a nyilvános gyülekezési szabadság szünetelési idejében, bölcs tanácsra és biztató buzdításra vala égető szükségünk. S e kastély mindannyiszor templommá változott, melyben az evangyéliumi hit és a honfiúi érzelme versenyre szálltak a fohászadásban azért, a miért az összegyház és az egész haza imádkozék, a hajnalodásért. És a jóságos ég meghallgatá apáink e buzgó fohászait. Ó felsége, apostoli királunk kegyéből, a haza és ev. egyházunk egén ismét felderült az alkotmányos szabadság és az ev. egyház autonomiájának tette serkentő nappal!

Az alkotmányos szabadság és evangyéliumi egyházunk autonomiájának ez új reggelében, 1862-ben, az isteni gondviselés Ó Méltóságát, ifj. br. Ambrózy Lajost hívta ezen esperesség élére. Serény munkássággal s nem csekély sikerrel indult meg ekkor ismét az egyházmegyének újabb, belső fejlődése: megalakult az esperességi gyámintézet, megalapított az esp. papi és tanítói nyugdíjintézet, felvirágozott a missziói intézmény s rendszerint megindult az administratio gépezete. De az esperesség hajójának rendes menetét még mindég nehezíté a déli részeken uralgó patentalis állapotnak sziklaszirtje, melyet egyelőre a legnagyobb

erőmegfeszítésnek sem sikerüle eltávolítani az utból; ellenben egy kedvezőtlen légáramlat arra akarta felhasználni azt, hogy egyházmegyénk hajója e szirten ketté törjön s a végvidéki részek a bécsi superintendia fennhatósága alá kerüljenek. S már már e szírthez csapódott volna hajónk, ha a kormány rúdját gondosan kezelő vezérünk, Ó Méltósága, ifj. báró Ambrózy Lajos, helyes irányzással és erős kézzel a légáramlat ellenében nem fordítja vala a járművet, úgy hogy nem mi, hanem az ellenünk szótt hazafiatlan terv szenvedett dicstelen hajótörést.

Azonban, a hatvanas évek alkonyán, esperességünknek kegyelettel említett e második felügyelője is, az egyházmegye élénk fájalmára, egészségi szempontból, közügyeink vezérletétől a magánéletbe vonult.

Hova is tekinthetett volna ekkor az evangyéliumi hit bánati gyarmatainak bizalma és reménye máshova, mintsem Gyarmatára és azon férfiura, ki dicső őseitől öröklött hithős traditiohoz képest, élénk érdeklődésével, már eddig is tevékeny részt vett ezen egyházmegye küzdelmeiben és munkájában!? És Méltóságod, engedve a bizalom és remény ez osztatlan kérelmének, kegyes vala 1870-ben ez egyházmegyének felügyelői tisztét vállaira emelni.

(Folyt. követ.)

VEGYESEK.

— Az előfizetések megújítását s a hátralékok törlesztését kéri *a szerkesztő.*

— **Értesítés.** A tiszta jövedelmében jótékony célra szánt „A középkori egyházszerkezet“ című „korszerű“ legújabb művem iránt érdeklődni kész mélyen tisztelt hitsorsosimnak van szerencsém jelenteni, hogy az előfizetési pénzeket (50 kr.) immár nem a hontmegyei Merén, de Pozsonyban fogadom hálás köszönettel, hírül adván egyuttal a felette tisztelt felülfizetőknek, hogy becses felülfizetéseiket még azon — egyelőre csak feltett, de meg nem engedett — esetben is, ha szerény művemmel — daczára a sajtó kedvező fogadtatásának — anyagi tekintetben szegyet vallanék is, a jótékonycélra odaadni szíves beleegyezésükkel mulaszthatatlan kötelességemnek fogom tartani. Kiváló tisztelettel. Pozsonyban (a theol. akadémián).
Krupec István.

— **A zólyomi ág. hitv. ev. esperesség felügyelőjévé,** — az október hó 2-án történt szavazat-felbontás tanúsága szerint, — 23 szavazattal, tehát egyhangulag **Csipkay Károly** zólyomgyejei alispán lett megválasztva. Kísérje áldás működését!

— **Az eperjesi theologiai ifjuság** az aradi vértanúk szobrára szép babékoszorút küldött s f. hó 5-én megünnepelte a nemzet vértanúinak emlékét. A Szózat eléneklése után Zsámbor Pál I. éves theol. elszavaltta az Apotheosist, mire Hörk József theol. dékán s önképző- és önségélyző egyesületi elnök lelkes és szép emlékbeszédet mondott. A rövid, de megható kegyeletes emlékünnepet a Hymnus hangjai fejezték be.

— **Halálozás.** Fábry Jánost, a rimaszombati egyesült főgymnasium tanárát nagy gyász érte, szeretett neje, **Fábry Jánosné** szül. Turcsányi Teréz folyó év október 5-én, életének 58-ik, boldog házasságának 36-ik évében hosszas és kínos szenvedés után elhunyt s 7-én d. u. 3 órakor nagy részvét mellett eltemettetett. Nyugodjék békében!

— **A gróf Csáky-féle ministeri rendelet törvényességéről** szóló érdekes röpirat hagyta el a sajtót. Szerzője valami „Világhy“ úr, nehogy a gyermek rá valljon, annyira óvatoss volt, hogy még a nyomda-czéget is jónak látta kivágni. Pedig bizony ezt kár volt cselekedni. Higyje meg Világhy úr, ilyen

„füzetke“ szerzőjére egyáltalában nem vagyunk kíváncsiak. Nem hogy utána kutatónk, félünk megtudni a valót, hát ha valami jóhirű szereplő egyéniség nymbusa vész el, vagy pedig közönséges strebernek csinálunk reklámot. A kiállítás gyönyörű, mert hát az országgyűlés mindkét házának m. t. tagjai számára van írva, informatioképen. Nekünk küldött egy példányt, — ime ha nem is nyílt, legalább lovagias ellenség, megmutatja fegyverét. Mit megismerve mi is leszünk annyira lovagiasak és nem bocsátkozunk vele harcra, mert ily fegyverrel, ily érvekkel szellemcsatába bocsátkozni már nem is vakmerőség. Tisztelt olvasóink elengedik nekünk a részletek közlését, elégedjének meg azzal, hogy már a 17-ik lapon schwarz auf weiss be van bizonyítva a „február 26-iki miniszteri rendelet, közjogi, perjogi, magánjogi és büntetőjogi félszége.“ Elmondja azután, mily nagy ennek következtében megszerte a felháborodás „nemcsak a papság, de mindazok körében, a kikben van még jog és igazságérzet, mert látják, tapasztalják, hogy szabad, alkotmányos hazában patensekkel kezdenek kormányozni, a melyekben stat pro ratione voluntas.“ Felszólítja a törvényhozást, hasson oda, hogy a miniszter „a törvényesség egyetlen attributumával sem bír“ ezen rendeletét vonja vissza. Kijelenti tovább, hogy ő nem ijed meg a politikai lapok fenyegetéseitől, melylyel azok a nyugalmat helyreállítani akarják. Szerinte a békesség csak valami „rosz gyökér“ eltávolításával következhetik be; ez a rossz gyökér pedig az 1868. 53. t. cz. 12. §-a. Ezt változtassa meg a törvényhozás akképen, hogy biztosítva legyen „a szülőknél azon természetadta joguk, hogy gyermekeiket azon vallásban nevelhessék, melyet ők azok üdvére legjobbnak tartanak.“ Mert — így végzi — „ha már kívánja az állam pénzünket és vérünket (adót és katonát) ezt szívesen odaadjuk; de ne oktroyáljon vallást senkire, ne kívánja még hitűnk, lelkűnk is, mert ezt neki oda nem adjuk.“ Ime, szerencsésen végire értünk. Nem tagadhatja, szépen bántunk el Önnel kedves Világhy úrs ezért elfogadhat tőlünk egy jó tanácsot. Ha máskor is a jog- és igazságérzet ekképen felháborodik Önben, írja le mi szíven fekszik, de azután zárja el gondosan a világ szeme elől. Higgye meg, nem vész az ezért kárba, — örökösei vigaszt merítenek belőle. A kiadásra szánt összeget pedig adja valamely jótékony közintézetnek, több hasznát látja neki a haza és emberiség, még talán a katolicizmus is, mint ilyen Don Quixote-i kirándulásoknak.

PÁLYÁZATOK.

Egyházkerületünk Jolsván tartott közgyűlése, a bizottság azon jelentése folytán, hogy a vallástani tankönyvek kiirt pályázat eredménye meddő volt annyiban, a mennyiben egy különben bevált vallástani tankönyvön kívül, más pályamű, vezérkönyv, káté pedig éppen nem küldettek be, — a pályázatot 1891. év ápril hó 15-ik napjáig meghosszabította s alóírtat az 1888-iki közgyűlés által megállapított feltételek újból kihirdetésére felhívta.

A pályázat feltételeit ezennel kihirdetem s felkérem a pályázni kívánókat, hogy magyar, német vagy tót nyelven írott pályamunkáikat (vezérkönyv, tankönyv, káté) hozzám az alábbi 8-ik pont alatt közölt módon 1894. ápril hó 15-ik napjáig „ajánlva“ beküldeni méltóztassanak.

Az egyházkerületi bíráló bizottság a jövő évben Poprádon megtartandó egyházkerületi gyűlés elé fogja arra vonatkozó jelentését terjeszteni s utóbbi fog a pályaművek felett véglegesen határozni.

A pályázás feltételei (1888. egyhker. gy. jk. 57. pontja.)

4. Kivántatik az elemi és ismétlő iskolai vallástani tananyag kiválasztását, fokozatos tanmenetét és osztályonként való beosztását részle-

tesen feltüntető **vezérkönyv**, melyben a módszertani útmutatás mellett a tananyag nehezebb részei tanítási leccékben is feldolgozva legyenek. Ezen vezérkönyv szerkesztésnél első sorban a 6 osztályú osztatlan népiskola tartandó szem előtt, úgy azonban, hogy a kedvezőbb körülmények között lévő 2, 3, 4 tanítóval bíró iskolákra vonatkozó eltérések is, az illető helyeken, főleg a tananyag bővítésére nézve jelezve legyenek. A vezérkönyvbe az első és második évfolyam tananyaga felvételük s annak kiegészítő részét fogja képezni a részletes tanterv, havi beosztással, melyben a minimális 8 havi tanidőre és az egyes évfolyamok csoportosítására való különös tekintettel, óról-óra a begyakorlandó, olvasandó vagy éneklendő tananyag feltüntetve legyen. Ezt kiegészítőleg

2. Kivántatik a 3—6 osztályú tanulók kezébe adandó s bibliai és egyháztörténeti tananyagot magában foglaló tankönyv.

3. Évangéliumi káté, melynek függelékét képezik a begyakorlandó legfontosabb egyházi énekek.

4. Úgy a vezér-, mint a két tankönyv az ág. h. ev. egyház hitelvei és a tiszakerületi 1885-ik évi tanterv alapján és azok szellemében legyen írva, s az általános paedagogiai és módszertani követelményeknek feleljen meg. Ezek-től eltérő művek a pályázatból kizáratnak.

5. Mindkét mű magyar, német vagy tót nyelven szerkeszthető.

6. A pályázatból nem záratnak ki netalán már megjelent s a fnttebbi követelményeknek megfelelő művek.

7. A vezérkönyv terjedelmét a szerző határozza meg, ellenben a két tankönyv terjedelme 10—12 nyomtatott ívet nem haladhat meg.

8. A pályázat határideje az 1891-ik évi ápril hó 15-ik napja. A pályázati művek kötött könyvalakban, számozott lapokkal, tisztán, idegen kéz által írva, a szerző nevét magában rejtő jelíges levél kíséretében a tiszai ág. h. ev. egyházkerület püspökéhez nyújtandók be.

9. Az abszolút becseselt bíró két mű (vezér- és megfelelő tankönyv) írója 300 frtnyi díjat nyer; a mű az egyházkerület tulajdonába megy át, szerző azonban az eladott példányok után később megállapítandó méltánys százalékban részesül. — A belső érték szerint második munka 50, a harmadik 30, a negyedik 20 forinttal jutalmaztatik, s ha ezen díjak valamelyike nem lenne kiadható, ezen összeg az első díjhoz csatlakozik.

Miskolczon, 1890. szept. 15-én.

Zelenka Pál,
püspök.

Pályázat a nyitrai esperesség kebelében létező **salgói** lelkész-tanítói missiói állomásra.

Kivántatik: a lelkész-tanítói teendők végeztése; a Nyitra városától Érsekújvárig terjedő diasporának gondozása; a tót, magyar és német nyelvnek ismerete; azonkívül kell, hogy a pályázó tanítói oklevéllel bírjon, vagy kötelezze magát, hogy azt egy évnek lefolyása alatt megszerzi.

Fizetés: a salgói gyülekezettől 130 frt, a kulturoktól 40—60 frtig, a telkek után 100 frt, tanpénz 40—50 frtig, stólák 40—50 frtig, kamatokból 50 frt, az esperes az érkező segélyekből 100 frt, összesen 500 frt. A felszerelt jelentkezéseket az alulírott f. évi október hó 31-éig elfogadják. Nyitra-Brezova, 1890. évi szeptember hó 30-án.

Leška János,

a nyitrai ág. hitv. evang. esperesség főesperese.

A kiszácsi egyházban leköszönés folytán egy tanítói állomás betöltendő. — A megválasztandónak évi fizetése 350 frt, szabad lakás, kis kert s minden harmadik héten a kántori jövedelem. — Kellőleg felszerelt folyamodványok október 20-dikáig alulírotthoz intézendők.

Kiszáczon, (Bácsmegeyében) 1890. okt. 2.

Steltzer Frigyes s. k.
evang. lelkész.